

Den norske
Rhododendronforening

L approsen

Medlemsblad Nr. 2/2000

Kjære Rhododendronmedlem!

Bergen. april 2000.

Foreningen har mange planer og aktiviteter nå fremover våren som vi håper medlemmene har anledning å delta i. Nå er Østlandsavdelingen av Den norske Rhododendronforening stiftet og vi ønsker å gratulere den nye lederen Ole Petter Vik og ønsker lykke til. Referat fra stiftelsesmøte på side 3.

Rhododendronturen til Skottland i påsken får 26 deltakere som sikkert gleder seg til en opplevelsrik reise med besøk i botaniske hager og parker.

Vi vil minne om hagevandring og plantebytte hos familien Aarskog lørdag 20.mai kl.11-13, og rhododendron-vandringene i samarbeid m/ Kulturby Bergen 2000.

Det har vært bra respons på forslaget om Rhododendronkonferanse i Bergen 2003 fra de nordiske landene. I neste nummer av Lapprosen vil vi komme med en tilbakemelding på spørreskjemaene.

Ellers vil vi komme med en utfordring til medlemmene om å samle frø og sende inn til vår frøforvalter Ole Tjugen. Innsamling og oppbevaring er nærmere omtalt i Lapprosen nr.2 i fjor. Kopi av artikkel sendes hvis ønskes.

Vi håper riktig mange får anledning å ta turen til Arendal i forbindelse md årsmøte hvor Rhododendron Sør har lagt opp til et meget variert og hyggelig program og ønsker vel møtt.

Til slutt vil vi ønske alle våre medlemmer en riktig god og blomsterrik vår!

Hilsen styret i Den norske Rhododendronforening

Nye medlemmer

Styret vil ønske følgende nye medlemmer velkommen i foreningen:

Anne Lise Arnesen	Sydnesgt. 1	5010 Bergen
Olav Larsen	Storenubben 24	4340 Bryne
Dagny Lunde	Vassfaret 2	1719 Greåker
Sveinung Skjold	Parallellen 20	1430 Ås

Forsiden: R.'Kermesina' blomstrer bak et slør av Cytisus
Baksiden: R.'Lavender Princess'

Foto: Dagfinn Tveito
Foto: Dagfinn Tveito

Innhold

Kjære Rhododendronmedlem!	2
Nye medlemmer	2
Østlandsavdelingen av DnR	3
Rhododendron Sør ønsker velkommen	4
Innkalling til Årsmøte	5
The Noble Art of Rhododendrons	6
Aktiviteter i forb. med årsmøtet	7
Min favoritt	8
En dag med Hideo Suzuki, 1.del	10
Årsberetning 1999	11
Regnskap 1999	14
Helge's Hole	15
Den første Lapprosen	18
Kryssord	19
Boksamling	21
Annonser	22
Styre og redaksjon, adresser	23

Østlandsavdelingen av Den norske Rhododendronforening

Rhododendron Øst, ble stiftet 22.03.2000 i Botanisk hage på Tøyen i Oslo.

Det var 26 fremmøtte og møtet startet med en kort lysbildevisitt til Roger Karlsens hage i Hvitsten. Foredraget var en hyggelig påminnelse for oss alle om hva som venter oss i hagene om ikke alt for lenge. Avdelingens vedtekter ble diskutert og et styre utpekt. Leder blir Ole Petter Vik fra Asker. Interessen for besøk i andres hager og turer til større rhododendronhager er stor blant medlemmene. I tillegg til hagebesøk, planlegger vi å ha minst et møte om våren og et om høsten. Det var stor enighet om at vi skulle arbeide med å få ut informasjon til kunder på hagesentrene om rhododendron og hvordan plantene best skal behandles, kanskje ved å lage et informasjonsskriv som leveres ut sammen med alle planter som selges. Møtet ble avsluttet med salg av frø og planteauksjon (alt donert av Roger Karlsen).

Interesserte kan kontakte oss via e-post: rhodo@connect.no eller til telefon 66 78 42 60.

"Rhododendron Sør" ønsker velkommen til Årsmøte i 2000.

Knoppene vokser, men får vi Sørlandsvinter med store snømengder like før floret skal starte? Mars er alltid spennende.

Sommeren i fjor gav mange og gode knopper som nå strutter av liv. Nå er det vårens blomstrende krefter som presser på for å slippe silkemyke fargesprakende kronblader ut til glede for liten og stor. Naturen viser sin styrke og utrolige sjarm.

Går alt etter planen, eller skal vi si normalen vil de første rhododendron her sør begynne sin blomstring i slutten av mars, og så skal den ene sorten avløse den andre helt til ut i juli. Noen vil så begynne å remontere i august.

Dere som måtte komme på besøk til Sørlandet i forbindelse med årsmøtet kan dessverre ikke få gleden av den lange blomstringssesongen, men vi kan trøste dere med at når dere kommer har vi kanskje det rikeste flor. Likevel har vi ingen ambisjoner om å imponere vestlendinger som måtte komme. Vi ønsker dere kanskje først og fremst velkommen for at vi skal kunne få gode råd og øket entusiasme. Nettopp det trenger vi nok aller mest for å kunne bevege oss mot de Vestandske høyder. Godt nok klima har vi.

Vår avdeling her sør arbeider etter beste evne med å spre interessen for rhododendron og for å øke egne kunnskaper. Vi synes det er viktig å besøke hverandre og noen er riktig flinke til formere planter både til seg selv og "sin neste". På denne måten øker sortimentet og erfaringer blir spredd fra den ene til den andre. Når vi har møter, er det gjerne i samarbeid med lokale hagelag, og alle andre er også alltid velkomne til våre hagevandring.

Dere som måtte komme langveis fra til årsmøtet, vil få mulighet til å få en smakebit av "våre" rhododendron. Det gjør vi slik at de som vil kan bli vist offentlige anlegg, andre enkle private hager hos noen av medlemmene våre.

Men i tillegg til selve årsmøtet ønsker vi å vise dere Sørlandet med sjø, holmer og skjær. En båttur i dette miljøet med reker, kanskje hvitvin sammen med musikk av måkeskrik og en dukkert for den som vil, - ja se det synes vi er verd å oppleve en vakker forsommerveld.

Så kan alle som vil få tilsendt et lite hefte som heter "Grønne besøksmål på Sørlandet". Her finnes steder det er verd å besøke på veien til eller fra Arendal. Vi legger ved en liste over stedene vi spesielt anbefaler. Skriv til Frode Harnes, Furutoppen 1, 4847 Arendal. Legg ved 12 kroner i frimerker til forsendelsen. Velkommen til et Blomstrende Sørland.

Dagfinn Tveito

INNKALLING TIL ÅRSMØTE

Det innkalles med dette til Årsmøte i
Den norske Rhododendronforening.

Lørdag 3. juni 2000 kl. 12.30
Arendal Bibliotek, Torvet i Arendal

Velkomst med mat og drikke i biblioteket. Pris kr. 50,-

Forslag til dagsorden:

1. Valg av dirigent
2. Årsberetning
3. Regnskap
4. Fastsettelse av kontingent
5. Budsjettforslag
6. Innkomne forslag
7. Valg av leder, styremedlemmer og varamedlemmer
8. Valg av to revisorer
9. Valg av valgkomite
10. Fastsettelse av tid og sted for neste Årsmøte.

Forslag til saker som ønskes tatt opp må være innkommet til styret
senest 1 uke for årsmøtet. Foreningens adresse er:
Postboks 1325, 5811 Bergen.

Etter at den formelle delen av årsmøtet er avsluttet, blir det foredrag ved
landskapsarkitekt Kari Kvam:

PLANLEGGING AV HAGER MED RHODODENDRON

og ved tidl. direktør Fritid, Kultur og Kirke i Bergen, Anders Kvam:

BERGEN SOM RHODODENDRONBY.

Videre vil det bli avholdt plantelotteri.

Vi håper at flest mulig har anledning til å delta på årsmøtet.

Med vennlig hilsen
Anne Rieber, styreleder

Bergen, 4. april 2000

For øvrige aktiviteter i forbindelse med årsmøtet, se side 7.

The Noble Art of Rhododendrons.

Av Torbjørn Lem Gjesteland

I gamle dager, sann omtrent i begynnelsen på 70-årene, var en rhododendron en rhododendron. - Riktignok var det den lilla, den rosa og den hvite. Det skulle finnes en mørkerød, og så var det noen lave. - Livet var enkelt.

Gule rhododendron fantes visstnok, men hvem hadde sett noen? I Norge! - Botaniske hager og arboreter var relativt ukjente begreper.. Arboretet på Milde var så vidt født.

I litteraturen var der lite hjelp å finne. Mange rare navn var der, så det måtte nok finnes flere sorter. Hardførheten ble oppgitt som tvilsom på våre breddegrader, så det var vel bare å gi opp først som sist! Dessuten hadde jo planteskolene bare den vanlige.

Det er rart å tenke på at *R.yakushimanum* ble nevnt som en plante med tvilsom herdighet i Norge. - Jeg har fortsatt bøkene i min bokhylle.

Det skulle være så enorme nedbørsmengder på øya Yakushima, meget mer enn i Bergen. Dette hørtes spennende ut. Det gav støtet til å bestille denne planten pluss en hel haug med andre rhodoer fra Glendoick Gardens i -73..

Importen måtte gå gjennom en planteskole med adskillig byråkratiske dikkedringer rundt hele fenomenet. Lett skulle det ikke være. Så veldig populært var det heller ikke. - Hvorfor kunne vi ikke klare oss med de vanlige?

Jeg tror planteskoleneringen bør sende de private importpionerene en vennlig tanke, når de en gang i blant ser seg tilbake.

Selv for en hobbygartner ble det til de grader slått fast det som botanikeren selvfølgelig for lengst kjente til. Det eksisterte hundrevis av forskjellige arter rhododendron. Masser av slekter og familier. Ekte og uekte barn-hybrider. - Forskjellige klassifikasjonsmetoder opp igjennom årene har gjort livet litt vanskeligere for oss. Heldigvis ser det ut til at brikkene begynner å falle ordentlig på plass.

Hvorfor ligger artene mitt hjerte nærmest? - Det setter jo en grense for en plantesamler. Kanskje klarer jeg å samle opp mot 250 forskjellige? I tillegg kommer jo noen bastarder som det er vanskelig å unngå. Lem`s Monarch for eksempel.

Artene representerer det opprinnelige. Selve utgangspunktene. Store blad - små blad. Høye og lave. Stygge og pene. Noen blomstrer etter 30 år. Noen kanskje ikke i det hele tatt. De har sjarme og de har særpreg. I Taliensegruppen har jeg mange av mine venner.

Hybridene skal være lette å selge. Masse blomster allerede som nyfødt. Pene blomster og store blomster. Masse farger og sterke farger. Det blir liksom for meget av det gode, for voldsomt og intenst over for kort tid.

Og etterpå er liksom alt glemt.

Artene lever hele året. Du oppdager barken, frøstandene, indumentumet og den enorme variasjonen som finnes i denne planteslekten. Kort sagt: Det er her du finner sjelen!

Aktiviteter i forb. med årsmøtet i Arendal

Fredag 2. juni

Styret i Den norske Rhododendronforening ønsker de tilreisende velkommen på Scandic Hotel Arendal kl. 19.00 og de medlemmer som har lyst kan da delta på en byvandring i Arendal.

Lørdag 3. juni

Det blir hagevandring m/plantebytte hos Mona Klemmetsen kl. 09.30. Felles avreise fra Arendal sentrum kl. 09.00 og Statoil på Harebakken (hovedinnkjørsel til Arendal fra E-18) kl. 09.10. Husk å ta med planter!

Etter årsmøtet blir det Skjærgårdstur m/rekemåltid med M/S Patricia fra Tyholmen brygge kl. 16.00. Varighet 3 timer. Pris kr. 400,-

Søndag 4. juni

Hagevandring hos Inga Olsen kl. 09.30. Felles avreise fra Arendal sentrum kl. 09.00 og Statoil på Harebakken (hovedinnkjørsel til Arendal fra E-18) kl. 09.10.

Alle som måtte ønske å se mer av "Det Blomstrende Sørland" får utdelt en oversikt over severdigheter de kan besøke på egenhånd senere på dagen.

Min favoritt av Sigurd Bretteville-Jensen, Vestfaret 11, 1719 Greåker

Vil man ha en rhododendron som tåler mye juling, da skal man skaffe seg 'P.J.Mezitt'. Vinteren 1995-96, da de fleste buskene mine fikk større eller mindre skader på bladverket av de raske skiftningene mellom sprengkulde og mildvær, var 'P.J.M.' en av de svært få som var helt uten skader. Våren 1996 sto den og blomstret som om ingenting hadde hendt.

Cox oppgir at sorten skal kunne tåle -32' C. Dette er den laveste minimumstemperaturen i det systemet Cox benytter. Det skulle derfor ikke forundre meg om det skulle vise seg at den tåler enda lavere temperatur. I alle fall er det på det rene at sorten hører til de mest hardføre hybridene som er frembrakt.

Den som krysset fram sorten, var P. Mezitt ved Weston Nurseries i USA. Den ble lansert på markedet i 1959, og foreldrene var *R.minus var. minus carolinianum* og *R.dauricum*. Til å begynne med ble det satset på mange forskjellige frøplanter av det samme krysset, og de ble alle markedsført under samlebetegnelsen 'P.J.M.' Siden har E. Mezitt valgt ut og markedsført utvalgte kloner. 'P.J.Mezitt' er en slik klon. Andre er f.eks. 'P.J.M. Elite' og 'P.J.M. White'.

E. Mezitt har også videreført arbeidet ved å krysse sorten med andre arter og hybrider, men ingen av disse nye sortene har oppnådd samme popularitet som den opprinnelige.

Og grunnene til populariteten er mange og solide. At sorten er hardfør og robust, er allerede nevnt. Dessuten blomstrer den tidlig. Her i Sarpsborg springer den ut omkring 1. mai, og folk som går forbi på gaten er bare nødt til å stoppe opp og beundre den. Blomstene er ganske små, men busken er helt dekket, omtrent som på en japansk azalea. Et annet fellestrekk er at sorten er delvis løvfellende, noe som er en arv fra faren, *R.dauricum*. Om høsten får de bladene som skal felles, en kraftig rødaktig høstfarge. Det er det ikke mange vintergrønne rhododendron som får! - Om vinteren får de bladene som ikke felles en vakker, bronsebrun farge, noe á la *Microbiota*.

'P.J.Mezitt' er ingen prangende, eksklusiv sjeldenhet for spesialister, som en "Min favoritt" kanskje burde være. Den er en slitesterk hverdagsort for vanlige hageeiere, og kanskje særlig for dem som bor slik til at de "vanlige" rhododendronsortene har problemer med å trives. Det burde ikke være noe problem å få den til i sone 5, og selv i sone 6 burde det være håp. I mildere strøk forsvaret den sin plass som en av de tidligste til å blomstre, bare en uke senere enn sin halvbror 'Praecox'.

Med så mange gode sider, og ingen dårlige, er mitt valg lett: 'P.J.Mezitt' er så avgjort min favoritt. K. Lindqvist er åpenbart av samme mening, for hun avslutter sin omtale av sorten med disse ordene: "Kan inte nog rekommenderas för sin härdighet och intensiva blomning."

P.J. Mezitt, 1996. Foto: Tordis Bretteville-Jensen

Gunnar Gilberg og Hideo Suzuki hjemme hos Hideo
i Kumagaya, juli 1999

Foto: Ingebjørg Gilberg

(Artikkel neste side)

En dag med Hideo Suzuki, Japans Mr. Rhododendron

Ved Gunnar Gilberg

Tokyo, lørdag, den 31. juli 1999. Ingebjørg og jeg står utenfor hotellet og lar oss imponere over de endeløse, velfriserte, lave hekkene av *Rhododendron indicum*, som forsvinner i perspektivet i den lange gaten. Vi har forlenget lagt merke til at de finnes i store mengder i de forskjellige deler av byen, tenker at det må være mange kilometer av dem til sammen, og prøver å forestille oss hvordan de tar seg ut under blomstringen i mai. Etter sigende skal hekkene, til tross for den meget hardhendte beskjæringen, være fullstendig dekket av for det meste rosa blomster. De må være utrolig dekorative, og utgjør et viktig arkitektonisk element i storbygatene. Hekkene er for det meste klippet helt rette, stort sett i 40-60 centimeters høyde og i en halvmeters bredde. Men i parkområder, f.eks. ved templene, kan *R.indicum* være brukt på en helt annen måte, ofte i sammenplantninger som danner store, tettklippede, bølgende flater. Navnet er misvisende ettersom det dreier seg om en asalea-art som kun finnes viltvoksende på de japanske øyer.

En av våre japanske venner henter oss her kl. 08.00 og eskorterer oss via bil og tog til lyntoget som skal ta oss ut av metropolen. Det er varmebølge over Japan. 29°C allerede – og fuktig. Disig solskinn, skyer i horisonten. I en fart av over 200 km i timen suser vi mot Kumagaya, Hideos hjemby, og etter en liten time stiger vi av. Der på perrongen står han: en rakrygget, sorthåret gentleman på 80 år. Han bruker stikk. Ikke på grunn av alderdom, for Hideo er vital som en ungdom, men som følge av en trafikkulykke. Han tar imot oss vennlig og uhøytidelig, med en tiltalende blanding av humor og autoritet. Japans Mr. Rhododendron! Etter vår intense korrespondanse er det lett å finne tonen. Han viser oss veien til sin parkerte bil og kjører oss selv direkte til sitt hjem, et hus med en liten forhage, som selvfølgelig blant annet inneholder rhododendron og azalea. Hans frue trakterer oss med kaffe, servert på tradisjonelt vis. Stuen er moderne innredet. I bokhyllen står rader med velkjent rhododendronlitteratur. På veggene er det blant annet karakteristiske rhododendron-portretter, men viktigst av alt: Hideo Suzukis diplomer og gullmedaljer fra både RHS, The Royal Horticultural Society, London og fra ARS, The American Rhododendron Society. Den høyeste utmerkelse fra begge selskaper. Det forteller en god del om hans innsats. Men ikke alt: han er også den ene av de to som for tretti år siden grunnla Det Japanske Rhododendronselskapet, som en gren av RHS. Dessuten er han blant annet rådgiver for et par velkjente, amerikanske botaniske hager. Og han er konsulent for den store Agaki Naturpark nord for Tokyo – kanskje hans viktigste gjøremål.

(Bilde side 9)

(forts. s.20)

ÅRSBERETNING 1999
FOR
DEN NORSKE RHODODENDRONFORENING

Årsmøtet ble holdt i Bergen lørdag 22.05.1999 med 44 medlemmer til stede på Bergen Museum. De faste postene ble behandlet i henhold til vedtektene. Følgende ble valgt:

Styret for 1999/2000:

Medlemmer:

Anne Rieber, leder (1 år)

Torstein Borg (2 år)

Pål A. Skagseth (2 år)

Hilde Hvidsten Bretvin og Anders Kvam var ikke på valg.

Varamedlemmer (1 år):

Per Magnus Jørgensen

Dagfinn Tveito

Vigdis N. Westgaard (ny)

På styremøte 17.06. ble Pål A. Skagseth valgt til nestleder, Vigdis N. Westgaard til kasserer og Hilde Hvidsten Bretvin til sekretær.

Revisorer:

Kim Lingjerde

Kåre Vetaas

Valgkomite:

Sissel Lerum

Jostein Liland

Dagfinn Aarskog

Etter at det formelle årsmøtet var slutt ble det orientert om turopplegg for søndag 1. pinsedag til Det norske arboret og til Gamlehaugen på Fjøsanger. Det var salg av lodd og trekning av mange fine planter. Deretter orienterte Per Magnus Jørgensen om Musehagen og viste om i hagen før det hele ble avsluttet med plantebytte under arkadene.

Aktiviteter:

Kurs:

Lørdag 13.02.99 ble det holdt medlemskurs i poding, frø- og stiklingsformering på Statens Gartnerskole, Dømmesmoen under ledelse av Alf Helge Søyland og Torstein Borg. 23 personer deltok. I forbindelse med dette ble det 12.02 holdt et foredrag i Kristiansand (Gimle gård – ca 22 tilstede) ved Alf Helge Søyland og tilsvarende i Arendal (Biblioteket – over 60 til stede) ved Torstein Borg.

Åpne hager:

Det var hagevandring 25.04 i Brit og Pål A. Skagseths hage med ca 20 tilstede. Ellers har syv medlemmer åpnet sine hager for besøk.

Møter:

Det har i 1999 vært avholdt et medlemsmøte (9.11.) og syv styremøter.

På medlemsmøtet var det 50-60 medlemmer. Hovedfagstudentene Vibekke Arnesen og Sissel Hauge holdt foredrag med lysbilder "Botaniske og andre kulturelle inntrykk fra Nepal". Torbjørn Lem Gjesteland kåserte om sine favorittrhododendron (*R.thomsonii* og *R.dauricum* 'Hokkaido'). Videre var det rhododendronkonkurranse og utlodning av planter.

Dagstur til Det norske arboret og Gamlehaugen:

I forlengelsen av årsmøtet var det 1. pinsedag en tur til Det norske arboret hvor Per H. Salvesen og Alf Helge Søyland ga en inspirerende omvisning med fokusering på det store artsmangfoldet på Arboretet. Det var 20 –30 deltakere, som fortsatte til Gamlehaugen, kongeboligen i Bergen. Her var det først en omvisning i bygningen, deretter orienterte Anders Kvam om planene for rehabilitering av hagen som ble anlagt i 1905 av statsminister Chr. Michelsen. Det var felles lunsj som p.g.a. Bergensvær ble inntatt på Krambua.

Plantebyttedag:

Den 10.10. var det plantebyttedag hos Pål A. Skagseth hvor 10-12 deltok. Arrangementet var meget vellykket, selv om været var dårlig. Det var nok litt for sent på året!

Stiklingkurs:

Dette ble holdt 16.10. på Gimle planteskole og var også meget vellykket. 12 medlemmer ble tatt godt i mot og ble veiledet av Dagfinn Bergo og Unni Aksnes.

Fotokonkurransen:

Vinnere i fotokonkurransen var

1. premie: Erik Ellertsen
2. premie: Ole Jonny Larsen
3. premie: Kerstin Karlsen og Ole Tjugen.

1.premie besto i 2 flybilletter med Braathens, fritt valg innenfor Norge.

Publikasjoner:

Foreningen har gitt ut to nummer av sitt medlemsblad Lapprosen.

Frøforvaltning:

Ole Tjugen har tatt på seg vervet som frøforvalter for foreningen. Mange av medlemmene har allerede benyttet seg av tilbudet.

Bokinnkjøp:

Det er i 1999 kjøpt inn fem nye titler til boksamlingen.

Foreningens medlemmer og andre kan låne disse gjennom sine lokale bibliotek.

Lokalforeninger:

Rhododendron Sør har hatt et aktivt førsteår og har allerede mer enn 50 medlemmer. En ny Rhododendron Øst er på beddingen.

Antall medlemmer:

Ved årsskiftet hadde foreningen 275 medlemmer.

Regnskap:

Regnskapet følger som vedlegg til årsmeldingen.

Bergen, 22.februar 2000.

Anne Rieber

Leder

Torstein Borg

Hilde H. Bretvin

Anders Kvam

Pål A. Skagseth

Varamedlemmer:

Per Magnus Jørgensen

Dagfinn Tveito

Vigdis N. Westgaard

Resultatregnskap

Inntekter	1999	1998
Kontingenter	37 195,00	28 560,00
Loddsalg	7 517,00	12 255,00
Annonser		600,00
Kurs		1 500,00
Renteinntekter	2 276,80	1 867,98
Gaver	10 000,00	
Underskudd		11 212,74
	56 988,80	55 995,72

Utgifter

Kontingent tilbakeført R.Sør	2 200,00	
Porto og gebyr	4 248,00	4 162,98
Rekvisita og kontorutgifter	8 966,00	4 681,50
Møteutgifter	8 976,62	13 031,50
Bøker og informasjonsmat.	334,10	2 358,24
Kursutgifter		2 467,50
Gaver, tilskudd	1 200,00	1 150,00
Medlemsblad og Årringen	9 339,00	28 144,00
Plantekjøp	3 372,55	
Overskudd	18 352,53	
	56 988,80	55 995,72

Balanse pr. 31.12.99

Bankinnskudd 31.12.99		
BergensBanken, kto. 9521.05.08563		1 816,39
BergensBanken, kto. 9521.17.90378		47 593,18
		49 409,57

Anne Rieber
leder

Vigdis N. Westgaard
kasserer

Kim Lindgjærde
revisor

Kåre E. Vetås
revisor

HELGE'S HOLE.

Ved Helge Grimslund

Nei, Helge's Hole er ikke et hull i min rhododendronhage, men en skogbevakst jettegryte i Skottland, som nå er i ferd med å bli en skikkelig rhododendronpark!

Det hadde seg slik at jeg for en tid tilbake fikk en email fra Donald Williamson, bosatt i den lille byen Forres på østkysten av Skottland. Han drev mye med rhododendron, derfor hadde han også funnet min rhododendronside på internett. Men det var ikke bare rhododendron som gjorde at han tok kontakt. Det var navnet 'Helge' han var opptatt av – opphav, betydning osv. Like utenfor byen fantes et stort sirkelrundt dalsøkk på ca 20 mål, som ble kalt 'Helge's Hole' (på folkemunne også kalt 'Hell's Hole'). Opphavet til navnet var usikkert, men de forbandt det med en kriger ved navn 'Helge' som herjet i de traktene, trolig i vikingtiden. En annen historie sier at det var navnet på en bøddel som kom til byen av og til for å utføre sine plikter. Donald var interessert i å vite betydningen av navnet, og om det var en kjent kriger som het Helge.

Vel, jeg kunne ikke annet enn å berette at Helge betyr 'hellig', og at jeg ikke kunne huske noen kriger med det navnet fra historiebøkene. Men kanskje noen av dere lesere vet noe her? I alle fall er Donald svært interessert i å vite mer, og redaktøren i lokalavisen 'Forres Gazette' likeså. (Info om byen finnes på internett på www.forres.net .) Utover det kunne jeg fortelle om min oldefar som også het Helge, og et eksempel på hans utrolige styrke. Til gjengjeld kunne Donald fortelle tilsvarende historie om en annen Donald, som ingen hittil har greid å gjøre etter når det gjalt å bære stein.

Men over til rhododendron. Donald drev i mange år planteskole i Forres og oppdaget tidlig det potensiale som lå i en rydding og beplantning av Helge's Hole. Han kjempet lenge med bystyret for å få lov til å realisere sine planer, siden det var byens eiendom. Til slutt, i 1993 kom de til enighet, og våren 1994 kunne han begynne. Helge's Hole ligger i et høydedrag, med sidekantene opp i ca 100m høyde, og bunnen ca 40m lavere. Dalsøkket tror man ble til på slutten av istiden, ved at et stort isfjell ble liggende igjen og smelte her, men det er bare gjetting. Adkomst er via en sti i den nordøstre delen. Hele området var bevokst av furuskog, og det meste av dette ble fjernet. Jordsmonnet var for det meste sand og grus, kanskje ikke det helt ideelle for rhododendron og azalea. Man kan spørre: Hvorfor sette planter fra lyngfamilien i slikt jordsmonn?, men som Donald sier: "Jeg forteller det ikke til plantene, og håper på det beste." Så langt er han ikke blitt skuffet.

Planen var å beplante hele området i løpet av 5 år, men iveren tok overhånd, og det meste var beplantet innen 2 år. Men fortsatt føyer han til nye planter i området.

Donald 'in action', sommeren 1994.

Rhododendron og Prydkirsebær (mai 1999)

Barnebarna Laura og Hannah beundrer resultatet (mai 1999).

Mot øst (1998)

I mai 1999

Mot vest (1997)

Hva har han så plantet? Ikke mindre enn rundt 300 forskjellige planter stod oppført på listen jeg fikk tilsendt. I beskjedent utvalg kan jeg nevne: Trær som lønn, hestekastanje, poppel, or, bjørk, rogn, pil, hjertetre, hagtorn, bøk, gullregn, magnolia, kristtorn, eple- og plommetrær, samt konglebærende trær som gran, furu, sedertre, syppress, barlind og einer. Videre prydbusker som buksbom, sommerfuglbusk, camellia, kornell, mispel, gullbusk, hortensia, perikum, liguster, mahonia, villvin, spirea og klokkebusk. Og nydelig blomstrende planter som fuchsia og peon. I tillegg finnes et stort omfang av rhododendronhybrider og løvfellende azalea. Noen rhododendronarter er også med: *R.barbatum*, *R.falconerii* (navngitt etter Dr. Hugh Falconer fra Forres!) og *R.thomsonii*. Nylig hentet han ytterligere 31 rhododendron og azalea for å plante ut. Og som et ekstra blikkfang om våren har han sørget for å plante rikelig med påskeliljer. Området er forsynt med flere gangstier, og bilvei finnes like i nærheten, så tilgjengeligheten for allmennheten er god. Jeg har fått tilsendt ikke mindre enn 25 fargebilder fra Helge's Hole, og det var vanskelig å plukke ut de få som er gjengitt her (fotos v/ Hr og fru Williamson).

Prosjektet er fortsatt i sin barndom, men innen få år vil nok området bli en av de store botaniske attraksjonene i Forres. Det er godt å se hvor mye positivt som kan komme ut av enkeltmenneskers innsats, bare myndighetene spiller på lag!

Den norske Rhododendronforening arrangerer i samarbeid med Kulturby Bergen 2000 følgende program for våren:

Lørdag 27.mai Kl.15.00-17.00.

Rhododendronsafari med Bergens-expressen gjennom Fjellveien.
Fremmøte v/Bergens-expressen vis-à-vis Det Hanseatiske Museum,
Bryggen. Pris: Kr.100.-

Mandag 5.juni Kl.18.00.

Omvisning i Rhododendrarieret.
Fremmøte v/Olav Kyrre-statuen, Lille Lungegårdsvann.

Onsdag 14.juni Kl.18.00.

Rhododendronvandring i Muséhagen
Fremmøte v/Christie-statuen, Muséplass, Nygårdshøyden.

Den første lapprosen

av Per M. Jørgensen

Da jeg nylig var i London hadde jeg anledning til å studere Linnés egenhendige reiseberetelse fra hans reise i Lappland i 1732.

Den er en opplevelse å lese, for teksten er så levende, og illustrert med hans enkle, nesten barnslige tegninger, blant disse en av lapprosen (Fig.1) som han var den første som fant i vår region på fjellet i Nord-Sverige. Den beskrives i 'Flora suecica' (1745) som *Azalea lapponica*, noe nok mange vil reagere på fordi azalea idag først og fremst blir oppfattet som bladfellende busker av en helt annen type. Linné diskuterer navnevalget og begrunner det med det tørre voksestedet, visende til at azaleos på gresk betyr tørr. Han regnet ytterligere en art i vår flora til slekten, nemlig greplyng (idag kalt *Loiseleuria procumbens*) - Senere i 'Species Plantarum' (1753), der han beskriver slekten Rhododendron, skiller han disse to på antallet støvbærere: 5 hos Azalea, og 10 hos Rhododendron, og ikke på dette med bladfelling. Navnet Azalea ble derimot tatt opp av Gronovius i 'Flora virginica' (1747) for to bladfellende amerikanske arter, og det er derfra denne bruken av navnet stammer.

Men tilbake til Linné og hans reisebeskrivelse. Slik beskriver han bestigningen av et lapplandsk fjell: "Här sågs nu mehr ingen skog, utan idel bärg, dett ena större än dett andra, betächte af en ständig snö. Ingen väg, inga spor, inga rudera (= ruiner) til bebodt hus fans här mehr. Den gröna somaren tycks här wara bortdrifwen och nedslagen til de diupaste dalarna emällan bergen. Här sågs inga foglar, mehr än fjällrypor, som i dalarna sprungo med sina ungar..." Og så fortsetter han innover, og kommer inn i Norge: "Uti Lappmarken såg jag inga flugor, men så snart jag kom uti Norge, voro de överflödiga i husen. Men däremot är de ganske många myggor alldeles borta. Här gavs mig til mat kvedfisk (=uer?), vilken smakade nästan som lax, var stor med 1 pinna dorsi a medio caudam protensa (= med en forlenget ryggfinne fra midten til halen). Jag var nu helt trött av resan och gav mig til vil", kanskje

~~pisstendicja Saurfisk,~~

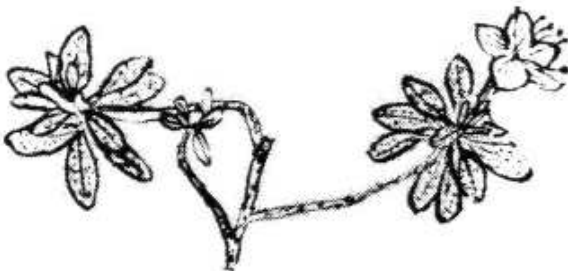

Fig.1: Linnés tegning av lapprosen.

KRYSSORD Ved G.G.

1			2	3		4	5	6
	7	8			10			
11					12			
	13							
14					15			
16				17				
	18	19	20	21	22			23
24							25	
26								

VANNRETT

1. Rhododendron, forkort.
2. Finn Olsen
4. Art i Falconera SS
7. Her vokser *R. catawbiense* vilt
- 11 Det land i verden som har flest viltvoksende rhododendron
12. Ikke inn
13. Art i Lanata SS
14. Vanlig antall støvbærere hos rhododendron
15. Egil Andersen
16. To like
17. Fargen på 'Hotei'
18. Ikke seier, men ...
22. Ikke mindre, men ...
24. Art i Pontica SS
25. Preposisjon
26. Verdensdel

LODDRETT

1. Rhododendron, forkort.
2. Kingdon Wards fornavn
3. To like
4. Mønster, seremoni
5. Artikkel
6. Mandrakes tilholdssted
7. Art i Maddenia SS
8. Forlengs som baklengs
10. Vanlig plantet azalea
14. Ikke gi, men ...
19. Guttenavn
20. Guttenavn
21. Fransk pron.
23. Alene

Løsning i neste nr. av Lapprosen.

En dag med ... (forts. fra s.10)

I dag er det nettopp Agakiparken han vil ta oss med til. Den ligger oppe i fjellene på rundt 700 meters høyde. Det er en tur på to timers bilkjøring hver vei, og igjen er han selv vår sjåfør. Underveis stopper han ved en liten planteskole for at vi skal få se utvalget man har for alminnelige hager. Her er ikke så mange rhododendron, men desto rikeligere med fargerike stauder. Særlig fester vi oss ved en nydelig, hvit hybridlilje med kjempestore blomster. Ellers er jo *Lilium aureum* viltvoksende i disse traktene. Vi har sett den et par steder, og folk er veldig stolte av den. Omtrent halvveis stanser Hideo ved en restaurant. Nå skal vi ha lunsj, og det med skikkelig japansk mat! Dette er ikke noe turiststed. Vi tar av oss skoene innenfor døren og setter oss på tynne puter som ligger på gulvet ved de lave bordene. Det varierte måltidet, med bl.a. en spesiell sort bokhvete som har vært dyrket i Japan i lange tider, og store, innbakte reker, smaker fortreffelig! Hideo er svært interessert i våre kommentarer, og er tydelig fornøyd med vår reaksjon.

De uniformerte vaktene ved innkjørselen til den 30 hektar store Agakiparken smiler og hilser Hideo Suzuki og hans lille følge velkommen. Ellers er parken åpen for publikum bare i helgene og om forsommeren. I de arkitektonisk elegante og helt nye administrasjonsbyggene får vi hilse på flere av medarbeiderne.

Neste nr. av Lapprosen kommer i oktober.

Kom med stoff til bladet!

Redaksjonen oppfordrer leserne til å sende inn rhododendronstoff til våre spalter. Har du erfaringer eller synspunkter som du vil dele med andre, så skriv! Er det noe du lurer på, så skriv og spør - vi eller andre lesere kan trolig hjelpe deg med svar. Har du et interessant rhododendronbilde, så send det! Vi tar også gjerne imot gode råd og konstruktiv kritikk. Vi vil gjerne høre fra rhododendronvenner i hele landet! Husk at "Lapprosen" skal være medlemmenes eget blad og forum!

Stoffet ønskes fortrinnsvis mottatt på email til: **anrieb@online.no**.

Bilder scannet med god oppløsning kan også sendes på email, alternativt kan diskett/papirkopi av bilder og innlegg sendes til vår vanlige adresse:

Den norske Rhododendronforening, Postboks 1325, 5811 Bergen
(Tilsendte bilder ønskes fortrinnsvis som papirkopier, da det er tidkrevende og dyrt å få bilder fra slides inn i bladet med god kvalitet.)

**DEN NORSKE RHODODENDRONFORENINGENS
BOKSAMLING
BERGEN OFFENTLIGE BIBLIOTEK**

Den norske Rhododendronforening er i ferd med å bygge opp en samling med bøker på norsk og engelsk ved Bergen off. Bibliotek. Foreningens medlemmer og andre kan låne bøkene gjennom sitt lokale bibliotek. Kom gjerne med forslag til nye titler.

Foreløpig har vi følgende titler:

Gunnar Gilberg: Rhododendron for alle. Alma Mater 1993, 172 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner.

Per Magnus Jørgensen: Rhododendron i Det norske arboret. Fagbokforlaget 1996, 268 sider, Fargefotos.

Knut Lønø og Arnulf Ringstad: Rododendron - dyrking av lave og hardføre sorter. Landbruksforlaget 1994, 100 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner.

D.M.van Gelderen & J.R.P.van Hoey Smith: Rhododendron Portraits . Timber Press 1992, 424 sider, Fargefotos. 2 eks.

Peter A. & Kenneth N.E. Cox: The Encyclopedia of Rhododendron species Glendoick Publishing 1997, 396 sider , Fargefotos. 1 eks.

Kirsten Lindquist: Rhododendron för svenska trädgårdar. Rabén Prisma 1990/1995, 158 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner. 2 eks.

Svend Aage Askjær: Rhododendron og andre surbundsplanter. Det danske Haveselskab 1990, 175 sider, Fargefotos. 1 eks.

Cynthia Postan : The Rhododendron Story. The Royal Horticultural Society 1996, 224 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner. 1 eks.

Andrea Kögel:Rhododendron og azalea. Cappelens Forlag 1997, 64 sider, Fargefotos og fargetegninger. 1 eks.

Wilson, Argent, Bond, Chamberlain, Cox, Hardy: The Rhododendron Handbook. The Royal Horticultural Society 1997, 352 sider, Noen få fargefotos.
1 eks.

Fred Galle : Azaleas. Timber Press 1991, 318 sider, 203 fargebilder. 1 eks.

Walter Schmalscheidt. Rhododendron- und Azaleenzüchtung in Deutschland, Teil II, 1930 - 1990. 1 eks.

Rhododendron i Danmark i 25 år. Rhododendronforeningens jubilæumsskrift 1999. 1 eks.

Homer E.Sally and Harold E. Greer: Rhododendron hybrids. Second edition 1992 B.T.Batsford Ltd. 344 sider 592 fargefotos. 1 eks.

Vi fører mer enn 150 sorter rhododendron, alle av høy kvalitet, og hardføre nok langs kysten. I tillegg til alle våre rhododendronsorter, har vi et kjempeutvalg i nåletrær og spesialiteter.

Alle medlemmer av Den norske Rhododendronforening får 15% rabatt, med unntak av de sortene som er på tilbud.

Vi er også inne på internett. Søk på Kvasir, og spør etter Foss Hagesenter. Vår E-mail adresse er: hpfoos@c2i.net

Fra vårens sortiment:

Rhododendron 'Virginia Richards', 'Taurus', 'Ovation', 'James Burchett' m.m. fl.

Azalea 'Christopher Wren', 'Daviesii', 'Irene Koster', 'Rosata', 'Sarina' m.fl.
Rhododendron repens 'Abendrot', 'Better Half', 'Red Carpet', 'Ruby Hart' m.fl.

Cornus florida, Cornus kousa 'Wietings Select', Cassiope 'Edinburgh',
Gaultheria procumbens og miquelina, Ledum pal. diversipilosum, Pieris jap.
'Yakushimanum Nanum', Polygala chamaebuxus 'Purpurea', Trochodendron
aralioides, x Phylliopsis hill. 'Pinnochio'.

Sortimentet omfatter mange andre sorter, og vil variere gjennom året.
Kun direktesalg, ikke sending av planter.

Fantoftveien 9, 5072 Bergen
Tlf. 55 91 20 70

Styrets sammensetning:

Leder:

Anne Rieber, Fjellveien 120, 5019 Bergen Tlf. 55 31 02 16

Sekretær:

Hilde Hvidsten Bretvin, Øvre Kalfarli 43, 5018 Bergen Tlf. 55 31 27 55

Styremedlemmer:

Torstein Borg, 5694 Onarheim Tlf. 53 43 50 77

Anders Kvam, Porsveien 27, 5142 Fyllingsdalen Tlf. 55 16 16 35

Pål A. Skagseth, nestleder, Snekkevikvn. 82, 5239 Rådal Tlf. 55 22 64 35

Varamedlemmer:

Vigdis Westgaard, kasserer, Grimseidv. 308, 5239 Rådal Tlf. 55 22 71 39

Per Magnus Jørgensen, Kirkeveien 33, 5072 Bergen Tlf. 55 28 36 85

Dagfinn Tveito, Hasselåsen 28, 4844 Arendal Tlf. 37 01 64 94

Frøforvalter:

Ole Tjugen, Tellevikveien 34, 5107 Salhus Tlf. 55 19 12 86

E-mail: oletj@eunet.no mob.tlf. 905 00 975

Leder Rhododendron Sør:

Frode Harnes, Furutoppen 1, 4847 Arendal Tlf. 37 02 77 81

Leder Rhododendron Øst:

Ole Petter Vik, Østenstadlia 3, 1392 Vettre Tlf. 66 78 42 60

E-mail: rhodo@connect.no

Utgiver:

Den norske Rhododendronforening

Postboks 1325

5811 Bergen

Internett: <http://home.sol.no/~hgrimsla/rhodo/forening/>

Redaksjon:

Anne Rieber (administrativt)

Tlf. 55 31 02 16 Email: anrieb@online.no

Gunnar Gilberg (faglig)

Tlf. 55 28 47 59 Email: gungil@online.no

Helge Grimslund, Kokstadvegen 145, 5257 Kokstad (teknisk)

Tlf. 55 22 72 50 Email: hgrimsla@online.no

Innmelding i foreningen:

Innmelding kan skje ved innbetaling av kontingent, p.t. kr 150,- til

Bankkonto 9521 17 90378

Den norske Rhododendronforening

Postboks 1325

5811 Bergen

